

вузах // Вестн. ВГУ. 2017. URL: <http://www.vestnik.vsu.ru/pdf/educ/2017/02/2017-02-09.pdf> (дата обращения: 28.12. 2017)

2. Шевцова Е. В. Взаимосвязь профессиональной и коммуникативной культуры личности будущего специалиста // Сб. науч. тр. Северо-Кавказ. гос. техн. ун-та. Сер. : Гуманитарные науки. Ставрополь, 2003. Вып. 10. URL: <http://www.ruliene.bsua.ru/wp-content/uploads/23>. (дата обращения: 28.12. 2017).
3. Крауле Т. П., Макарова Е. В. Совершенствование программы обучения английскому языку студентов магистратуры // Язык, культура и профессиональная коммуникация в современном обществе : материалы VI Междунар. научн. конф., Тамбов, 20–25 мая 2017 г. Тамбов : Изд. дом ТГУ им. Г. Р. Державина, 2017. С. 177–182.
4. Макарова Е. В., Крауле Т. П. Роль иностранного языка в формировании профессиональной коммуникативной личности. // Лингвистика, лингводидактика, лингвокультурология : Актуальные вопросы и перспективы развития: материалы I Респ. науч.-практ. конф. с междунар. участием, 23–24 февр. 2017 г. Минск, БГУ, 2017. С. 127–129.

Марына Макарыч

*Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт
г. Мінск, Беларусь*

АСАБЛІВАСЦІ НАВУЧАННЯ СТУДЭНТАЎ ТЭХНІЧНАЙ ВНУ ВУСНАМУ ІНШАМОЎНАМУ РЭФЕРАТЫЎНАМУ ВЫКАЗВАННЮ

Неад’емнай часткай працэсу выкладання замежнай мовы студэнтам сучаснай ВНУ з’яўляецца навучэнне іншамоўнаму рэферыраванню на базе прафесіянальна арыентаванай лексікі. Уменне рэферыраваць тэкст запатрабавана не толькі падчас навучальна-пазнавальнай дзейнасці студэнтаў, але і на працягу іх прафесійнай дзейнасці ў будучым. Гэта асабліва актуальна для спецыялістаў у прамыслова-тэхнічнай галіне. Сучасным інжынерам патрэбна вырашаць мноства тэарэтычных задач, якія ўзнікаюць у сувязі з развіццём новых сфераў чалавечай дзейнасці. Хуткае развіццё сучасных прамысловых тэхналогій на мяжы ХХ–ХІ ст. спрыяла павелічэнню аб’ёмаў навукова-тэхнічнай інфармацыі, якая друкуецца ў шматлікіх перыядычных нвукова-тэхнічных выданнях ды ў сетцы інтэрнэт пераважна на англійскай мове. У сувязі з тым, што Беларусь знаходзіцца ў цэнтры Еўропы і мае шчыльныя стасункі з замежнымі краінамі ў навукова-тэхнічнай галіне, для спецыялістаў існуе неабходнасць аналізу вялікай колькасці англамоўных тэхнічных тэкстаў.

На старонках электронных ды друкаваных выданняў рэферат трывала займае месца асноўнага ўніфікаванага апісання першаснага дакумента. Працэс рэферыравання прафесійна арыентаванага іншамоўнага тэксту

вымагае наяўнасць добра распрацаваных умельстваў вылучаць асноўную інфармацыю, захоўваць яе ў памяці і аналізаваць дзеля вывучэння найбольш значных і новых аспектаў. Такім чынам, падрыхтоўка спецыялістаў, здольных рэферыраваць тэкст на англійскай мове, з'яўляецца адной з важных задач прафесіянальнай адукацыі ў тэхнічнай ВНУ.

Рэферыраванне мы разумеем як інтэлектуальны творчы працэс, які ўключае асэнсаванне тэксту, пераўтварэнне інфармацыі і стварэнне новага (другаснага) тэксту [1, с. 5]. Па сваёй структуры рэфераты супадаюць са структурай артыкула і змяшчаюць наступныя асноўныя кампаненты: *мета, метада, вынік, заключэнне*. Аднак працэс рэферыравання тэхнічнага тэксту мае свае асаблівасці, галоўная з якіх – наяўнасць у такіх тэкстах вялікай колькасці тэрміналагічнай лексікі. Таму пытанне адэкватнага выбару адпаведнай тэрміналогіі вельмі актуальна. Выбар лексічных адзінак павінен рабіцца абгрунтавана, бо ад іх залежыць канкрэтнасць, дакладнасць, сцісласць і аб'ектыўнасць перадачы інфармацыйнай першакрыніцы. Лексіка рэфератыўнага стылю, які з'яўляецца часткай агульнага навуковага стылю, падраздзяляецца на наступныя групы: спецыяльная галіновая тэрміналогія; запазычаная міжгаліновая тэрміналогія; прыцягнутая тэрміналогія; агульнанавуковая лексіка; агульнаўжывальная лексіка [2, с. 17]. Асноўны напрамак дзейнасці выкладчыка – навучыць студэнтаў карыстацца лексічнымі адзінкамі з кожнай вышэйназванай групы, бо рэферат вымагае самастойнай працы рэферэнта па вылучэнню неабходных тэрмінаў, адпаведна тэматыцы артыкула.

Тэрміны наогул адыгрываюць вялікую ролю ў рэфераце. У іх зафіксаваны строга азначаныя паняцці, менавіта таму яны дазваляюць з большай дакладнасцю перадаваць змест першакрыніцы. Звыш таго, тэрміны робяць рэферат больш ёмістым, выразным, лаканічным, дапамагаюць глыбей зразумець яго змест. Аднак трэба надаваць увагу працэсу замены адных навуковых тэрмінаў іншымі падчас стварэння рэферату, бо ў некаторых выпадках узнікае неабходнасць замены відавых паняццяў на родавыя і ў выніку рэферат змяшчае пэўную колькасць тэрмінаў, якія адсутнічаюць у першакрыніцы. У асяроддзі тэхнічнай ВНУ з прычыны пэўнага тэхнічнага досведу сённяшніх студэнтаў, якія цікавяцца найноўшымі тэхніка-тэхналагічнымі вынаходніцтвамі, трэба асабліва пільна адсочваць ужыванне імі невядомых і складаных тэрмінаў. У адваротным выпадку непазбежны сур'ёзныя скажэнні сэнсу інфармацыйнага зместу першакрыніцы. Таму трэба строга трымацца асноўных патрабаванняў да ўжывання лексікі ў рэфератыўных тэкстах:

- ужыванне нармалізаванай тэрміналогіі;
- абавязковае азначэнне ў рэфераце малавядомых альбо новых тэрмінаў;
- захаванне ўзаемадачынення мноства тэрмінаў на працягу цэлага рэферата.

Зразумела, што гэта вымагае ведання не толькі найноўшых навукова-тэхнічных інавацый, але і плённай працы з існуючымі нарматыўнымі актамі, стандартамі, слоўнікамі і даведнікамі.

Шырокія магчымасці для навучання студэнтаў тэхнічнай ВНУ вуснаму іншамоўнаму рэфератыўнаму выказванню дае выкарыстанне такіх англамоўных перыядычных выданняў, як «Journal of Engineering & Technology», «Journal of Information Technology», «Mendeleev Communications», «Physics today», «Architectural Design». На практычных занятках па англійскай мове падчас працы з вышэйпералічанымі выданнямі можна прапанаваць наступны алгарытм:

1) прагляд студэнтамі электроннай версіі апошняга навукова-тэхнічнага выдання адпаведнай галіны;

2) выбар артыкула з найбольш цікавай інфармацыяй, якая суадносіцца з тэмай заняткаў;

3) аналіз інфармацыі, вылучэнне галоўнага, падрыхтоўка кароткага вуснага паведамлення;

4) прадстаўленне ў аўдыторыі;

5) выказванне асабістага пункту гледжання па праблеме;

6) абмеркаванне ў групе.

Канчатковы тэкст павінен захаваць усю патрэбную інфармацыю, быць лагічным, звязаным і зразумелым для чытача альбо слухача, які не знаёмы з арыгіналам.

Разгледзім асобныя складальнікі рэфератыўнага паведамлення па матэрыялах навукова-тэхнічнага артыкула.

I. Асноўныя звесткі аб публікацыі:

1. The Title. (I've read the text (article) entitled...)

2. The Source. (This is an article (text) published in the journal ...)

3. The Author. (The author of the text is ..., a famous writer scientist).

4. The purpose (aim, objective) of this article is to reproduce a new technology ... (some information ...)

II. Змест і структура артыкула

The text (article) starts with the fact (with the description of, with the characteristic of)... . The second part describes After that the author touches upon the problem of Finally, the author comes to the conclusion that... .

III. Заключэнне

My attitude to the article (story, text) is contradictory (complicated, simple). On the one hand, I agree that... . On the other hand, I can't agree that I've learned a lot of interesting (important, new) facts (information, things) from the text. It makes us think of... . It proves the idea (the theory, the point of view, the opinion)

Трэба адзначыць, што навучанне вуснаму іншамоўнаму рэфератыўнаму выказванню прадугледжвае фарміраванне ў студэнтаў тэхнічнай ВНУ прафесіянальных кампетэнцый, бо сучасны інжынер павінен крытычна асэнсаваць атрыманую інфармацыю, вылучыць у ёй галоўнае і стварыць на яе аснове новыя веды. Іншымі словамі, мець здольнасць абагульняць, аналізаваць, сістэматызаваць і прагназіраваць.

Падсумоўваючы ўсё вышэйсказанае, можна канстатаваць, што рэферыраванне перыядычных навукова-тэхнічных выданняў не толькі стымулюе маўленчую дзейнасць студэнтаў, але таксама спрыяе зацікаўленасці навучэнцаў, бо вымагае актыўных дзеянняў з іх боку.

Бібліяграфічныя спасылкі

1. Пикуцкая О. В. Обучение реферированию устной речи (в процессе профессиональной речевой подготовки студентов нефилологических специальностей) : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Ярославль, 2011.
2. Фролова Н. А. Реферирование и аннотирование текстов по специальности. Волгоград : ГТУ, 2006.

Анна Маркович

*Белорусский государственный университет
г. Минск, Беларусь*

РАЗВИТИЕ СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ-СОЦИОЛОГОВ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ СПЕЦИАЛЬНОМУ ПЕРЕВОДУ

Одной из целей обучения английскому языку является формирование и развитие социокультурной и профессиональной иноязычных компетенций. В ходе обучения студентов-социологов профессиональной коммуникации на иностранном языке хотелось бы обратить внимание на производственную ситуацию, требующую взаимодействия социолога и переводчика в контексте проведения международных сравнительных опросных социологических исследований. Международные сравнительные опросные исследования могут предполагать перевод и локализацию ряда элементов инструментария исследования, таких, как опросный лист (бланк интервью), карточки, бланк контакта с респондентом, инструкции для интервьюера и др. В этой связи важно сформировать у будущего специалиста-социолога представления о понятии «локализация перевода» и о необходимости взаимодействия социолога с переводчиком в ходе подготовки локализации перевода бланка интервью.